

Da si žrtve povojnih pobojev zaslužijo trajno obeležje, ne le križa, ki že trohni, je prepričan Martin Kostrevec. (Mitja Sagaj)

Boj za kapelico na Pohorju

Soglasja ne bo, so jasni v Planinskem društvu Ruše v odgovoru na pobudo civilne iniciative, ki želi na Pohorju žrtvam povojnih pobojev postaviti kapelo

MITJA SAGAJ

Soglasje občine Ruše pa soglasje zavoda za gozdove ima v rokah **Martin Kostrevec**, ki si v imenu Državlanske pobude za odkrivanje in urejanje povojnih morišč in grobišč na Pohorju prizadeva za postavitev trajnega obeležja žrtvam povojnih pobojev. Idejo o postavitvi kapele ima, da bi ta prinesla (vsaj moralno) spravo z žrtvami, je prepričan, a soglasja lastnika zemljišča, Planinskega društva Ruše, ne dobi. In ga tudi ne bo dobil, trdi njegov predsednik **Iztok Urlavb**.

Brez podpore upravnega odbora

"Od oktobra lani čakamo na soglasje Planinskega društva Ruše na našo prošnjo za gradnjo obeležja na parceli pri Arehu na Pohorju, ki je v lasti planinskega društva," začne razlagati Kostrevec, ki zdaj tudi več ne more vzpostaviti stika s predsednikom društva. "Oktobra sva se srečala in njegov prvi odziv je bil, vsaj tako sem zaznal, pozitiven do postavitve novega obeležja," se spominja Kostrevec, ki se ne more sprijazniti z vsebino pisma, ki ga je nato prejel sredi februarja letos. "Planinsko društvo Ruše ima zelo raznoliko dejavnost in usklajuje številne interese z gospodarjenjem na področju Areha, postavitvi dodatnega obeležja pa upravni odbor društva ne daje podpore," so med drugim zapisali v dopisu, pod katerega se je podpisal Urlavb. In izpostavili predvsem, da so za postavitev potrebna posebna dovoljenja, "izpolnjeni morajo biti kulturnovarstveni in okoljevarstveni pogoji, tudi soglasje republiških organov glede na zakon o vojnih grobiščih".

A Martin Kostrevec se stališčem društva ne more kar tako sprijazniti: "Sam sem planinec in dojemam

planinska društva kot apolitična, humana, etična druženja, tudi spoštljiva do umrlih ne glede na njihov status." Da za nekoga nabira politične točke, sliši očitke na svoj račun, "čeprav nisem član nobene politične stranke in sam nimam nikogar od svojcev med žrtvami povojnih pobojev". Sta si pa tako Kostrevec kot Urlavb enotna, da gre za nedolžne žrtve takratnega političnega sistema. In na Pohorju naj bi jih bilo po ocenah nekaj tisoč.

Obstoječe obeležje trohni

Planinsko društvo Ruše, ki je po besedah Kostrevec lastnik približno 70 hektarjev zemljišč na Pohorju, je sicer pred časom že dalo soglasje za sondiranje terena, kar je potrdilo številčnost množičnih grobov. "Ponekod, predvsem pri vrhu so ta grobišča bolj skoncentrirana, spodaj bolj raztresena, a križi, ki sem jih postavil v opomin, so marsikje že razpadajoči," razlaga Kostrevec. Priznava, da je država ob osamosvojitvi leta 1991 res postavila velik križ kot spomin na poboje, "a ta se bo vsak čas podrł, že trohni". Na pobudo civilne iniciative so prekopali enega od grobov, "mislili smo sicer prekopati tri, a že v prvem, kjer smo pričakovali kakšnih petnajst žrtev, smo nato našli posmrtno ostanke kar 189 ljudi," razlaga sogovornik. In pokaže tudi skico sodobne kapele, nekaj podobnega, kar so postavili na Kopiščih v Kamniški Bistrici. To si je zamislil, da bi (o)stalo kot trajno obeležje.

Sondiranje terena je potrdilo številčnost množičnih grobov

"Ne morem razumeti, da nekoga moti kapelica v spomin in opomin na preteklost. Na naš predlog so se takoj odzvali z zahtevami, da mora biti kapela zgrajena iz pohorskega materiala, torej granita in pohorskega lesa. Pa saj jaz se z vsem tem strinjam," razlaga Kostrevec in nadaljuje: "Ampak oni želijo, preden bi dali soglasje, vedeti, kdo bo to financiral, kdo vzdrževal. Jaz pa trdim, da najprej potrebujemo soglasje." In razmišlja še naprej: "Si pa srčno želim doživeti, da bi si tako Slovenci kot pripadniki drugih narodnosti naše bivše države, tudi mnogi svojci pohorskih žrtev z vsega sveta, ki spadajo v našo širšo civilno iniciativo, podali roko sprave." Da to pričakuje prav na odprtju načrtovane kapelice, kamor da bodo povabili slovenski državni vrh, državnike in ambasadorje tujih držav v Sloveniji, ki so kakorkoli povezani z dogodki in žrtvami na Pohorju, še pravi.

Za "mačka v žaklju" ni soglasja

A brez soglasja lastnika zemljišča seveda ne bo nič. Urlavb, precej vnejevoljen ob našem klicu, ko ga povprašujemo o zadržkih za izdajo soglasja, pa je odločen: "Tako se k zadevi ne pristopa. Za mačka v žaklju ne moremo dati soglasja. Če ga damo, se nam potem lahko zgodi, da pride k nam nekdo s projektom, velikim kot Europark." Trdi, da je v ospredju zgodbe le soglasje, "zakaj pa se ne pogovarjamo o resnici, ta je pomembna. Dali smo soglasje državi za sondiranje, obstoječi križ pa je že obeležje, in če bi želeli nekaj več in bolje, bi bil potreben drugačen pristop." Da se ne ve, kdo bo investitor, še moti Urlavba, pa da se ne ve, kdo bi kapelo vzdrževal ... Kostrevec pa pravi: "Sorodniki žrtev, tudi iz Avstrije pa iz Združenih držav Amerike, bi dali denar, morda bi ga dobili kaj tudi od občine, bilo bi prav." A natančne finančne konstrukcije še ni. Tudi za vzdrževanje ne. Kostrevec vztraja, da je najprej potrebno soglasje lastnika zemljišča. Urlavb, očitno že brez potrpljenja, pa: "Ne bo dobil soglasja, že iz principa ne. Lahko pride k našemu odvetniku, ki mu bo vse razložil. Samo vznemirja nas, nič drugega," in nam odloži telefonsko slušalko.